

PARTER

Sökande

Stora Enso Skoghall AB, 556298-2545
 663 29 Skoghall

Ombud: Jur.kand. [REDACTED]
 Stora Enso Juridik
 791 80 Falun

SAKEN

Ansökan om tillstånd för nuvarande och framtida verksamhet med utökad produktion samt utbyggnad av avloppsvattenreningen vid Skoghalls bruk i Hammarö kommun, Seveso och IED-verksamhet, m.m.; nu fråga om dispens enligt 1 kap. 6 § industriutsläppsförordningen (2013:250)

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen meddelar, med stöd av 21 kap. 3 § miljöbalken och 1 kap. 16 § industriutsläppsförordningen (2013:250), Stora Enso Skoghall AB dispens, med giltighet till och med den 31 december 2019, från det begränsningsvärde för samlade utsläpp av suspenderade ämnen till vatten från gemensam reningsanläggning för rening av processavloppsvatten från tillverkning av sulfatmassa (blekt och oblekt), CTMP och kartong som följer av Kommissionens genomförandebeslut från den 26 september 2014 om fastställande av BAT-slutsatser för produktion av massa, papper och kartong, i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/75/EU.

För dispensen meddelar domstolen följande villkor.

- I stället för det begränsningsvärde som enligt ovan följer av där angivet genomförandebeslut (vilket begränsningsvärde i detta fall utgörs av en sammanräkning av utsläppen från berörda processer) ska gälla värdet

0,85 kg suspenderade ämnen per ton producerad produkt (summan av produktion av kartong, sulfatmassa och CTMP).

BAKGRUND

Stora Enso Skoghall AB (bolaget eller sökanden) ingår i Stora Enso-koncernen. Bolagets verksamhet vid Skoghalls bruk i Hammarö kommun omfattar produktion av sulfatmassa, CTMP och kartong. Verksamheten vid Skoghalls bruk har prövats tidigare vid ett flertal tillfällen av Vänersborgs tingsrätt, mark- och miljödomstolen och dessförinnan av dåvarande miljödomstolen vid samma tingsrätt. Gällande huvudtillstånd för verksamheten meddelades den 3 april 2009 i mål nr M 1268-08. Härigenom, samt genom därefter meddelade ändringstillstånd, har bolaget nu tillstånd att vid fabriken i Skoghall tillverka högst 850 000 ton kartong och 665 000 ton massa per år, varav 380 000 ton sulfatmassa och 285 000 ton CTMP. Av sulfatmassan får 250 000 ton blekas och av CTMP får 200 000 ton blekas.

Bolaget har i förevarande mål ansökt om tillstånd till befintlig och framtida verksamhet vid Skoghalls bruk omfattande företrädesvis utökad produktion av kartong och massa samt tillstånd till att bygga ut och driva avloppsvattenreningen. Utbyggnaden av avloppsvattenreningen är planerad för att verksamheten ska klara BAT-AEL för utsläpp till vatten enligt Europeiska kommissionens genomförandebeslut av den 26 september 2014 om fastställande av BAT-slutsatser för produktion av massa, papper och kartong i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/75/EU. Dessa slutsatser offentliggjordes i Europeiska unionens officiella tidning (EUT) den 30 september 2014 och ska enligt 1 kap. 8 § industriutsläppsförordningen (2013:250; IUF) följas senast den dag som inträffar fyra år efter slutsatsernas offentliggörande, dvs. den 30 september 2018.

Mark- och miljödomstolen har hållit huvudförhandling i målet den 25-26 april 2018. Dom i målet har inte meddelats eftersom bolaget efter huvudförhandlingen har förelagts att komplettera sin ansökan med uppgifter angående utsläpp av luft från verksamheten jämförda med ovan angivna BAT-slutsatser.

Under huvudförhandlingen i målet inkom bolaget till mark- och miljödomstolen med en ansökan enligt 1 kap. 6 § IUF om dispens från kravet att följa utsläppsvärde

avseende suspenderade ämnen till vatten. Förevarande deldom behandlar uteslutande denna dispensansökan.

ANSÖKAN

Bolaget har, som det slutligen har formulerat sin dispensansökan, yrkat och anfört följande.

Yrkande

Bolaget har yrkat att dispens att gälla till och med utgången av 2019 i första hand meddelas avseende BAT-slutsats 19 gällande BAT-AEL för blekt respektive oblekt sulfatmassa för utsläpp av suspenderade ämnen till vatten på det sättet att maximivärdet för utsläpp vid ostörd drift får uppgå till 2,25 kg/ton blekt massa (max BAT-AEL 1,5 kg/t) respektive 1,5 kg/ton oblekt massa (max BAT-AEL 1 kg/t) att tillämpas vid den sammanvägda beräkningen av utsläpp av suspenderade ämnen till vatten.

Bolaget har i andra hand, om domstolen skulle finna att bolagets dispensyrkande inte kan vinna bifall och dispens måste sökas från fler BAT-slutsatser, medgett att ansöka om dispens för två ytterligare BAT-slutsatser samt även medgett Naturvårdsverkets förslag till begränsningsvärde såsom det redovisas under rubriken Inkomna yttranden i denna deldom (s. 8 nedan).

Utveckling av talan

Bolaget driver ett integrerat kartongbruk i Skoghall, Hammarö kommun. Produktionen består av blekt och oblekt sulfatmassa, blekt och oblekt CTMP samt kartong. Bolaget ansökte i oktober 2016 om tillstånd att få bygga ut avloppsvattenreningen för att bl.a. kunna behandla avloppsvattnet från mixeriet, vilket innehåller suspenderat material i form av mesarester, samt om att få öka produktionen något. I samband med huvudförhandlingen såg sig bolaget tvungen att komplettera sitt yrkande i målet med en ansökan om dispens avseende begränsningsvärde enligt IUF för utsläpp av suspenderade ämnen till vatten på grund av att bolaget omöjligen skulle hinna med att bygga avloppsvattenreningen i tid till dess att BAT-slutsatserna

med dess begränsningsvärden för produktion av massa, papper och kartong skulle komma att träda i kraft. Detta är den praktiska bakgrunden till ansökan om dispens.

Enligt 16 § IUF får miljöprövningsdelegationen ge dispens från ett begränsningsvärde som avses i 8 § samma förordning, om

1. det med hänsyn till var den anläggning som verksamheten bedrivs på ligger geografiskt, anläggningens tekniska egenskaper eller de lokala miljöförhållandena skulle medföra oproportionerligt höga kostnader jämfört med miljönyttan att följa begränsningsvärdet, och
2. dispensen förenas med ett villkor om att i stället följa ett mindre strängt begränsningsvärde.

För den produktion som sker vid Skoghalls bruk gäller flera olika BAT-slutsatser och BAT-AEL för utsläpp till vatten av suspenderade ämnen på grund av de olika produktionsprocesserna. Enligt BAT-slutsatserna för produktion av massa- och papper och kartong gäller att BAT-AEL som definierats för de enskilda processerna kombineras enligt en blandningsregel som utgår från processernas/produkternas respektive andelar av de totala utsläppen.

I förevarande fall finns det BAT-AEL för blekt och oblekt sulfatmassaproduktion, CTMP-produktion och kartongproduktion.

Den sammanvägda beräkning som ska göras för att få fram BAT-AEL vid integrerad produktion har tolkats av Naturvårdsverket i en ännu preliminär vägledning, vilken bolaget tillämpat på sätt som nedan redovisas.

För år 2017 har följande sammanvägda beräkning av BAT-AEL för utsläpp av suspenderade ämnen från Skoghalls bruk gjorts.

BAT-AEL suspenderade ämnen till vatten

Process	Produktion (ton/år)	Max BAT-AEL (kg/ton)	Utfall 2017	BAT-AEL Max (ton/år)	Utfall 2017
Blekt sulfat	176 620	1,5		265	
Oblekt sulfat	193 697	1		194	
CTMP	256 912	0,9		231	
Kartong	777 946	0,35		272	
Summa		2,64	2,3	962	840
Inkl. mixeriet		2,64	2,91	962	1062

Orsaken till att BAT-AEL riskerar att inte uppfyllas avseende utsläpp av suspenderade ämnen till vatten från verksamheten i Skoghall är, som utförligt utvecklats i ansökningshandlingarna, att mixeravloppet i dag går ut utan föregående rening. Detta leder till ett tillskott av framför allt rester av mesa. Genom den ansökta förändringen och utbyggnaden av avloppsvattenreningen kommer detta att åtgärdas för det fall bolaget ges tillstånd. För att kunna fortsätta verksamheten fram till dess förändringarna av avloppsvattenreningen är på plats och i drift har bolaget begärt dispens från det BAT-AEL som gäller avseende verksamhetens utsläpp av suspenderade ämnen.

Den avgiftsreglering som gäller för dispensprövning stämmer dock inte helt överens med hur dispensprövningen är reglerad i IUF. Vid ett integrerat bruk som det i Skoghall bestäms det ett begränsningsvärde för utsläpp av bl.a. suspenderade ämnen, men begränsningsvärdet grundas på ingångsvärden från flera olika BAT-AEL i olika BAT-slutsatser, vilket får som följd att bolaget, med det yrkande man ursprungligen framställde skulle behöva söka dispens från BAT-AEL avseende tre olika BAT-slutsatser. Detta hade bolaget missat, men uppmärksammats på av Mark- och miljödomstolen. Mark- och miljödomstolen har bedömt att det rör sig om följande BAT-slutsatser/BAT-AEL som det kan bli aktuellt med dispens ifrån.

BAT-slutsats 19 för sulfatmassa med BAT-AEL enligt tabell 1 och 2.

BAT-slutsats 40 för CTMP med BAT-AEL enligt tabell 17.

BAT-slutsats 50 för kartong med BAT-AEL enligt tabell 20.

Slutligen ska det framgå vilken avvikelse detta ger vid en sammanvägd beräkning.

Eftersom det är mixeriet som är orsaken till att det sammanvägda BAT-AEL inte bedöms klaras, bör det fokuseras på de BAT-AEL som processmässigt innefattar mixeriet. Det är då sulfatprocesserna. Utan sulfatprocess hade det inte uppstått något utsläpp av mesa från mixeriet.

Då måste man allokera ut det förväntade mixerietsutsläppet av suspenderade ämnen på BAT-AEL för produktion av blekt respektive oblekt sulfatmassa. Om man utgår från att mixerietsutsläppet med nuvarande hantering innebär ett tillskott med 50 % till aktuella berörda BAT-AEL-värden skulle det i ovan angivet exempel leda till följande.

- Blekt sulfatmassa: $1,5 \text{ kg/t} \times 1,5 = 2,25 \text{ kg/t}$
- Oblekt sulfatmassa $1 \text{ kg/t} \times 1,5 = 1,5 \text{ kg/t}$

För 2017 skulle det leda till följande.

- $2,25 \times 176\,620 = 397 \text{ ton/år}$
- $1,5 \times 193\,697 = 291 \text{ ton/år}$

Sammanlagt blir det $397 + 291 + 231 + 272 = 1\,191 \text{ ton/år}$ eller 3,2 t/d (ostörd drift).

Motsvarande beräkning vid fullt utnyttjande av tillståndet ger därvid följande utfall.

- Blekt sulfat: $2,25 \text{ kg} \times 250\,000 \text{ ton} = 562 \text{ ton}$
- Oblekt sulfat: $1,5 \text{ kg} \times 150\,000 \text{ ton} = 225$
- CTMP: $0,9 \text{ kg} \times 320\,000 \text{ ton} = 288 \text{ ton}$
- Kartong: $0,35 \text{ kg} \times 900\,000 \text{ ton} = 315 \text{ ton}$

Sammanlagt blir det $562 + 225 + 288 + 315 = 1\,390$ eller 3,8 t/d (ostörd drift).

Orsaken till att bolaget behöver dispens är att bolagets nuvarande hantering av mixeravloppet inte är tillräcklig för att bolaget ska klara gällande BAT-AEL vid en sammanvägd beräkning av utsläppen av suspenderade ämnen till vatten från verksamheten. Detta beror på att avloppet från mixeriet i dag släpps direkt ut i recipienten utan föregående avskiljning av suspenderat material. Utan tillstånd till de åtgärder som bolaget sökt tillstånd för i förevarande ansökan är det inte tekniskt möjligt att åtgärda detta utsläpp av mesapartiklar från mixeriet. Det är således tekniskt omöjligt att klara BAT-AEL i detta avseende och det skulle vara ekonomiskt orimligt att bolaget skulle tvingas avstå från att driva stora delar av produktionen innan de kompletterande delarna av avloppsvattenreningen är i drift. Det finns inte heller något miljömässigt skäl till en sådan drastisk åtgärd. Förhållandena i recipienten är goda i de avseenden som påverkas av bolagets verksamhet i enlighet med vad som redovisats i ansökningshandlingarna och vid huvudförhandlingen. Förutsättningarna för att meddela en tidsbegränsad dispens är uppfyllda. Avsikten är att åtgärda problemet.

INKOMNA YTTRANDEN

Naturvårdsverket har anfört i huvudsak följande.

Inställning och yrkande

Naturvårdsverket medger att tidsbegränsad dispens till och med 2019 ges för utsläpp av totalt suspenderade ämnen (TSS).

Naturvårdsverket anser att det inte finns underlag för att utforma dispensen på det sätt som bolaget ansökt om. Naturvårdsverket anser att dispensen i stället bör avse samtliga berörda BAT-slutsatser, d.v.s. BAT 19, BAT 40 och BAT 50.

Det utsläppsvärde som ska gälla under tiden för dispens bör avse utsläpp från den totala produktionen. Utsläppsvärdet bör anges till 1,5 kg TSS per producerad ton kartong.

Grunder och utveckling av talan*Orsak till överskridande av BAT-AEL*

Bolagets dispensansökan avser utsläpp av TSS (totalt suspenderad substans). Som bolaget redovisat i sin ansökan berörs produktionen vid Skoghalls bruk av BAT-AEL för oblekt sulfatmassa, blekt sulfatmassa, CTMP-massa samt kartong. Särskilda BAT-AEL finns för respektive produktionstyp. BAT-AEL för blekt respektive oblekt sulfatmassa finns dock under samma BAT (19). Avloppsvatten ifrån de olika processerna behandlas i en gemensam reningsanläggning och avleds i ett huvudavlopp. Därutöver avleds i dag avloppsvatten från mixeriet i ett separat avlopp. Mixeriet ingår i produktionen av sulfatmassa.

Bolaget framför i dispensansökan att det är mixeriet som är orsaken till att det sammanvägda BAT-AEL inte bedöms klaras. Enligt bolagets beräkning var med tillämpning av BAT-AEL det maximalt tillåtna utsläppet 962 ton TSS år 2017. Det verkligt uppmätta utsläppet av TSS var exklusive mixeriet 840 ton, inklusive mixeriet 1 062 ton. Mixeriets utsläpp kan därmed beräknas till 222 ton år 2017.

Det bolaget redovisar är att om mixeriet inte räknas in i utsläppet ligger brukets samlade utsläpp under den övre gränsen för det gemensamma BAT-AEL. Om mixeriet räknas in överskrider däremot det gemensamma BAT-AEL. Det bolaget redovisar är alltså att om man, felaktigt, inte räknar in utsläppet från mixeriet så klarar man BAT-AEL. Detta är dock inte samma sak som att orsaken till överskridandet är utsläppet från mixeriet. För att göra en parallell: Om bolaget inte tidigare räknat in utsläppet ifrån kartongproduktionen skulle verksamheten också ha klarat den gemensamma gränsen för BAT-AEL. Av detta skulle man dock inte ha kunnat dra slutsatsen att det är kartongproduktionen som orsakade överskridandet av BAT-AEL.

Beräkning av utsläppet som grund för utsläppsvärde under tiden för dispens

Bolaget har i dispensansökan angett följande utgångspunkt:

"Om man utgår från att mixeriutsläppet med nuvarande hantering innebär ett tillskott med 50 % till aktuella berörda BAT-AEL-värden skulle det i ovan angivet exempel leda till följande."

Bolaget har med denna utgångspunkt beräknat utsläppet från blekt sulfatmassa till 2,25 kg/t och oblekt sulfatmassa till 1,5 kg/t. Någon grund för antagandet ovan redovisar bolaget inte.

Det totala utsläppet för år 2017 beräknas till 1 191 ton. Det verkliga utsläppet var dock endast 1 062 ton. Av det följer att bolagets antagande om 50 % tillskott är överskattat.

Det samlade utsläppet från verksamheten år 2017 var 1 062 ton TSS, vilket motsvarar relativt slutprodukten, d.v.s. kartong, ett specifikt utsläpp på 1,37 kg per ton kartong. Det orenade utsläppet från mixeriet bidrog med 0,29 kg per ton kartong. Tillåten utsläppsmängd enligt BAT-AEL var 962 ton, vilket innebär 1,24 kg per ton kartong.

I dispensansökan saknas separat redovisning av hur stort utsläpp som kommer från respektive produktionstyp. Det går därmed inte att avgöra hur stor del av utsläppet som härrör från vilken del av produktionen. Det enda som är dokumenterat är att det totala utsläppet överstiger tillåtet utsläpp enligt BAT-AEL. Av den anledningen går det inte att separat ge dispens till utsläpp från produktionen av sulfatmassa. Naturvårdsverkets uppfattning är att dispensen måste avse samtliga typer av produktion, och därmed samtliga berörda BAT. Det lämpligaste sättet att utforma dispensen är då att relatera det samlade utsläppsvärdet till slutprodukten, kartong.

För år 2017 beräknar Naturvårdsverket att, om BAT-AEL skulle ha uppfyllts, skulle det specifika utsläppet inte tillåtit överstiga 1,24 kg per ton kartong. Utfallet var 1,37 kg per ton kartong. Denna utsläppsnivå kan då anses motsvara den teknik som för närvarande är installerad vid bruket. Intill dess den nya avloppsreningen är idrifttagen bör denna nivå upprätthållas. Eftersom utsläppsvärdet avser normal drift

behövs ingen större marginal för oförutsedda händelser som kan betraktas som onormal drift. En viss marginal för variationer i processerna bör dock godtas, varför Naturvårdsverket anser att ett värde på 1,5 kg per ton kartong är rimligt.

Skäl för dispens

Bolaget har framfört att det inte är tekniskt möjligt att åtgärda utsläppen från mixeriet utan de åtgärder som bolaget sökt, men ännu inte fått tillstånd för. Vidare att det är ekonomiskt orimligt att tvingas avstå från att driva stora delar av produktionen så länge de kompletterande delarna inte tagits i drift samt att det miljömässigt inte finns skäl till detta. Naturvårdsverket delar bolagets bedömning i detta avseende.

Bolaget har hänvisat till avgiftsregleringen för dispensprövning som skäl för att ansöka om dispens endast för den BAT som avser sulfatmassaproduktion och inte för BAT avseende CTMP-produktion respektive kartongproduktion. Naturvårdsverket anser inte att detta är en omständighet som ska ligga till grund för hur dispensprövningen ska avgränsas. Som Naturvårdsverket redogjort för ovan föreligger inte heller det tekniska underlaget för att göra en sådan avgränsning av dispensen.

Naturvårdsverket anser sammanfattningsvis att det finns tillräckliga skäl för att medge en tidsbegränsad dispens för utsläpp av TSS, till och med utgången av 2019.

Naturvårdsverket anser inte att dispensen kan utformas så att den endast avser utsläpp från sulfatmassaproduktionen (BAT 19). Istället bör dispensen avse hela produktionen, d.v.s. Även BAT 40 och BAT 50. Det lämpligaste bedöms vara att relatera dispensen till slutprodukten, d.v.s. kartong. Utgående från nuvarande anläggnings prestanda bör utsläppsvärdet som ska gälla under tiden för dispens anges till 1,5 kg TSS per ton kartong.

Länsstyrelsen i Värmlands län (länsstyrelsen) har anfört bl.a. följande.

Länsstyrelsen anser att bolagets dispensansökan kan medges.

Bolagets anläggning har i dag som bolaget anfört inga tekniska möjligheter att rena avloppet från mixeriet, som är det utsläpp av SÄ som kommer att medföra att bolaget inte klarar av BAT-AEL TSS för avloppsvatten beträffande,

- övre gränsen 1,5 kg/ADt för ett bruk som tillverkar blekt sulfatmassa respektive
- övre gränsen 1,0 kg/ADt för ett bruk som tillverkar oblekt sulfatmassa.

Bolaget har ansökt om tillstånd för att få uppföra en s.k. MBBR för att förbättra befintlig rening och tillstånd för detta troligen kommer att meddelas i närtid.

Bolagets recipient Vätern är en synnerligen tålig recipient där dessa förhöjda halter av totalt suspenderat material påverkan med största sannolikhet inte kommer att medföra någon detekterbar påverkan på människors hälsa eller miljön.

Bolaget skriver att "tvingas att avstå från stora delar av produktionen innan de kompletterande delarna av avloppsvattenreningen är i drift - är ekonomiskt orimligt." Som det får förstås av bolagets resonemang skulle en sänkt produktion främst medföra oproportionerligt minskade intäkter jämför med miljönyttan med att följa begränsningsvärdet. Bolaget redogör inte närmare för vilka kostnader eller hur mycket produktionen skulle behöva begränsas om begränsningsvärdet följs. Sammantaget är ändå länsstyrelsens bedömning att bolagets bedömning är vederhäftig och att de ekonomiska konsekvenserna av att bolaget inte kan köra produktionen fullt ut i ett starkt marknadsläge, inte är proportionerliga mot miljönyttan av att följa begränsningsvärdet på totalt suspenderat material. Bolaget har också inkommit med ett förslag på villkor om att följa ett mindre strängt gränsvärde i enlighet med kraven för att dispens från ett begränsningsvärde får ges.

Bolagets villkorsyrkande på mindre strängare villkor och ansökan om dispens bör därför bifallas.

BEMÖTANDEN

Bolaget har i bemötanden anfört följande.

Naturvårdsverket synes mena att dispens ska sökas för hela produktionen, innefattande BAT-slutsats 19, 40 och 50, och att endast ett sammanvägt värde för den totala produktionen ska anges om 1,5 kg SÄ/ton kartong. Skälet anges vara att man inte kan veta vad det är som gör att bolaget riskerar att inte klara BAT-AEL för SÄ.

Utifrån handlingarna i målet kan man se att bolaget uppfyller BAT 14 avseende avloppsvattenrening för samtliga kontaminerade delströmmar med undantag för mixeriet, där det sker ett substantiellt utsläpp av mesarester. Någon större påverkan på miljön torde mesaresterna i och för sig inte ha, men om de räknas in i det totala utsläppet av SÄ blir det en märkbar förändring. Detta framgår bl.a. av den redovisning som bolaget gjorde vid huvudförhandlingen. För år 2017 var SÄ-utsläppet, exklusive mixeravloppet 2,3 t/d och inklusive det orenade mixeravloppet 2,9 t/d. Vid full lovgiven produktion utan åtgärder skulle relationen varit 2,7 t/d, exklusive mixeravloppet, och 3,4 t/d, inklusive mixeravloppet. Vid rening av mixeravloppet enligt ansökan har det framtida utsläppet av SÄ vid full produktion beräknats till 2,8 t/d. Bolaget anser därmed att det är tydligt att det är just det orenade utsläppet av mixeravloppet som är orsaken till att bolaget idag riskerar att inte innehålla BAT-AEL avseende SÄ.

För att uppfylla BAT för hela verksamheten avseende behandling av avloppsvatten behöver således bolaget också behandla mixeravloppet och det var också ett av de avgörande skälen för tillståndsansökan.

När ett begränsningsvärde ska bestämmas vid verksamheter som omfattar en sammansatt produktion ska det göras en sammanvägd beräkning av de ingående

BAT-AEL som är tillämpliga. Utifrån det får man sedan fram ett begränsningsvärde, sammanvägt BAT-AEL.

Med hänsyn till ovanstående och vad som tidigare anförts i målet har bolaget valt att allokera behovet av justerat BAT-AEL till blekt respektive oblekt sulfatmassa-produktion, d.v.s. BAT 19 som även innefattar krav på avloppsvattenrening enligt BAT 14. Bolaget anser att är det mest rättvisande och vidhåller därför sin inställning.

Naturvårdsverket anser däremot att det inte går att veta vilken delström som är orsaken till att utsläppet av SÄ riskerar överskrida BAT-AEL och har därför förordat att inte ange några värden för respektive BAT-AEL för blekt och oblekt sulfat, CTMP och kartong. Istället har Naturvårdsverket angett ett samlat värde för hela produktmixen i kg/t kartong. Bolaget har inte uppfattat att det är så dispensprövningen ska göras och hade det varit fallet hade mark-och miljödomstolen inte behövt efterlysa uppgifter om avvikelse från resp. BAT-AEL avseende blekt och oblekt sulfat, CTMP och kartong. Det hade då räckt med att räkna om 4 t SÄ/d till kg/t kartong. Dispensansökan skulle då innebära att BAT-AEL för de olika produktslagen inte skulle gälla utan ersättas med ett värde för hela produktmixen som enbart relaterar till slutprodukten. Bolaget anser att detta stämmer sämre överens med hur regelverket är uppbyggt och hur förhållandena i detta fall faktiskt ser ut. Det leder egentligen endast till att man tvingar bolaget att betala en högre dispensavgift än vad sakförhållandena ger anledning till och att bolaget nu hamnar i en situation där man inte kan få dispens utan att utöka ansökan och därmed riskera att fördröja handläggningen av målet ytterligare. Bolaget anser att det är uppenbart att det är det orenade mixeravloppet som är den avgörande orsaken till att BAT 19 (inkluderar BAT 14) inte klaras för SÄ och då är det rätt och riktigt att det är just BAT 19 som dispensansökan avser.

Skulle mark- och miljödomstolen finna att bolagets dispensyrkande inte kan vinna bifall och att dispens måste sökas från fler BAT-slutsatser i enlighet med Naturvårdsverkets yrkande, kan bolaget i andra hand acceptera Naturvårdsverkets

förslag till begränsningsvärde och att betala ansökningsavgift för de två ytterligare BAT-slutsatser som därvid berörs. Bolaget är härvid berett att acceptera att ny kungörelse görs för att prövningen ska kunna göras även av Naturvårdsverkets inställning.

DOMSKÄL

Dispensprövningens omfattning och innebörd

Europeiska kommissionen har genom genomförandebeslut av den 26 september 2014 om fastställande av BAT-slutsatser för produktion av massa, papper och kartong, i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/75/EU beslutat om s.k. BAT-slutsatser. Slutsatserna offentliggjordes i Europeiska unionens officiella tidning (EUT) den 30 september 2014 och ska enligt 1 kap. 8 § industriutsläppsförordningen (2013:250; IUF) följas senast den dag som inträffar fyra år efter slutsatsernas offentliggörande, dvs. den 30 september 2018.

BAT-slutsatserna anger bl.a. vad som ska anses som bästa tillgängliga miljöteknik och vilka utsläppsnivåer som hänger samman med denna. De senare anges som BAT-AEL (Best Available Technique Associated Emission Level) och anges specifikt för olika tillverkningsprocesser inom pappers- och massaindustri. De tillverkningsprocesser som nu är aktuella är tillverkning av blekt och oblekt sulfatmassa, tillverkning av CTMP (kemitermomekanisk massa) och tillverkning av kartong.

För utsläpp till vatten av olika föroreningar, däribland suspenderade ämnen, anges BAT-AEL med begränsningsvärden i BAT-slutsatserna BAT 19 (avseende blekt och oblekt sulfatmassa), BAT 40 (avseende CTMP) och BAT 50 (avseende kartongtillverkning).

Enligt vad som framgår under rubriken Allmänna överväganden s. 80 (m) i bilagan till ovan angivna genomförandebeslut om fastställande av BAT-slutsatser, ska för utsläpp från integrerade massa- och pappersbruk och massa- och pappersbruk som tillverkar flera olika produkter BAT-AEL-värdena för respektive process/produkt

kombineras enligt en blandningsregel som utgår från processernas/produkternas respektive andelar av de totala utsläppen. Detta så att det samlade utsläppet som i de fall det renas i en gemensam reningsanläggning och släpps ut i en utsläppspunkt (och följs upp i en mätpunkt) regleras med ett begränsningsvärde för alla i ett bruk förekommande tillverkningsprocesser. Motsvarande regel återfinns i 2 kap. 3 § första stycket IUF, jämför också 11 b § förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd.

I den nu aktuella dispensprövningen har ifrågasatts från vilka slutsatser, med angivna BAT-AEL-värden i ovan nämnda BAT-slutsatser, som dispens erfordras för att möjliggöra det yrkade förhöjda utsläppet av suspenderade ämnen till vatten samt hur ett villkor med mindre strängt begränsningsvärde ska utformas. Domstolen anför följande i dessa frågor.

Som redovisats ovan ska, när fråga är om integrerade massa- och pappersbruk eller massa- och pappersbruk som producerar flera olika produkter, BAT-AEL som definierats för de enskilda processerna och/eller de enskilda produkterna kombineras enligt en blandningsregel. Fråga är nu om en sådan integrerad tillverkning som ger upphov till ett utsläpp efter rening i en för processerna gemensam reningsanläggning. Det synes otvistigt att utsläppen endast med säkerhet kan mätas och beskrivas samlat, vid utsläppspunkt efter den gemensamma reningen.

Bolaget bedömer att det är utsläpp från mixeriet i sulfatmassatillverkningen som orsakar överskridanden i det samlade utsläppet, varför dispens skulle krävas endast avseende sulfatmassatillverkningens båda delar; blekt resp. oblekt massa. Detta resonemang motiverar bolagets dispensansökan såsom den i första hand utformats.

Domstolen delar Naturvårdsverkets uppfattning att det inte är möjligt att allokera en viss andel av utsläppen till en viss process. Domstolen finner därför att en uppdelning av de olika processernas andelar av de föroreningar som kvarstår i utsläppet efter rening inte låter sig göras med tillräcklig säkerhet. Det går således inte att dra någon säker slutsats i fråga om de olika tillverkningsprocessernas

betydelse för svårigheterna att hålla utsläppen inom föreskrivet BAT-AEL-intervall. Därmed kan inte utsläppet av suspenderade ämnen, endast med dispens från BAT-AEL för utsläpp från sulfatmassatillverkningens båda processer, anses vara förenligt med BAT-slutsatserna och med IUF.

Domstolen drar mot ovan angiven bakgrund, och mot bakgrund av förutsättningarna för meddelande av ett mildare begränsningsvärde enligt vad som anförs nedan, följande slutsatser i fråga om aktuell dispens.

Dispensen ska avse det begränsningsvärde som beräknas enligt tidigare redovisad blandningsregel för det samlade utsläppet från den gemensamma reningsanläggningen. Blandningsregeln, såsom den uttrycks på sid 80 (m) i bilagan till genomförandebeslutet om BAT-slutsatserna, ska tolkas så att det begränsningsvärde som den resulterar i ska gälla i stället för, och fullt ut ersätta, de begränsningsvärden som anges i de tre BAT-slutsatserna (19, 40 och 50), varför en dispens från det kombinerade begränsningsvärdet ska prövas som en dispens. Med hänsyn till hur bolaget slutligen har formulerat sin ansökan och redovisat syftet härmed finner domstolen att en dispens i enlighet med det har angivna får anses omfattas av bolagets i målet gjorda dispensansökan. Mot bakgrund härav och av hur parterna fört talan i denna fråga, ser sig domstolen sammantaget inte förhindrad att pröva bolagets dispensansökan på detta sätt.

Skäl för dispens

Enligt 1 kap. 16 § IUF får medges dispens från angivet begränsningsvärde om det med hänsyn till var den anläggning som verksamheten bedrivs på ligger geografiskt, anläggningens tekniska egenskaper eller de lokala miljöförhållandena skulle medföra oproportionerligt höga kostnader jämfört med miljönyttan att följa begränsningsvärdet och dispensen förenas med villkor om att i stället följa ett mindre strängt begränsningsvärde.

Det är utrett att det för bolaget inte är tekniskt möjligt att åtgärda utsläppen från mixeriet utan de åtgärder avseende avloppsvattenreningen, som omfattas av den

ansökan som är föremål för prövning i förevarande mål. Såväl bolaget som Naturvårdsverket och länsstyrelsen anser att det med hänsyn till anläggningens tekniska egenskaper skulle medföra oproportionerligt höga kostnader jämfört med miljönyttan att följa de BAT-AEL-värden som följer av aktuella BAT-slutsatser redan den 30 september 2018. Domstolen finner inte skäl att göra en annan bedömning. Det föreligger därför tillräckliga skäl för att medge dispens för tiden fram till och med den 31 december 2019.

Villkor för dispensen

Enligt 1 kap. 16 § 2 IUF ska en dispens förenas med ett villkor om att i stället för angivet BAT-AEL-värde följa ett mindre strängt begränsningsvärde. Syftet med den ovannämnda blandningsregeln (sid 80 [m] i bilagan till genomförandebeslutet om ifrågavarande BAT-slutsatser) är, som det måste förstås, bl.a. att ange ett begränsningsvärde som är möjligt att mäta och kontrollera. På samma sätt bör det begränsningsvärde som anges som villkor för ifrågavarande dispens vara möjligt att följa upp så att efterlevnaden av aktuell BAT-slutsats kan säkerställas. Detta synes inte vara möjligt genom bolagets förslag till utformning av dispensen och därmed tillhörande förslag till villkor med nya begränsningsvärden. Genom att ange ett mindre strängt begränsningsvärde på det sätt som Naturvårdsverket föreslagit tillgodoses i och för sig behovet av ett uppföljningsbart begränsningsvärde som därtill går att härleda till faktiskt förekommande utsläpp uppmätta i reningsanläggningens utsläppspunkt. Domstolen finner emellertid att utsläppen, lämpligare än till endast kartongproduktion, bör relateras till all produktion som belastar den gemensamma reningsanläggningen, d.v.s. summan av produktionen av sulfatmassa – såväl blekt som oblekt –, CTMP och kartong, definierade på samma sätt som i relevanta BAT-slutsatser. Med motsvarande beräkningssätt som det Naturvårdsverket tillämpat och med samma produktions- och utsläppsförhållanden som Naturvårdsverket har baserat sin beräkning på, vilka domstolen finner lämpligen kan läggas till grund för nu aktuell beräkning, blir det faktiska värdet för år 2017 0,75 kg suspenderade ämnen per ton. Värdet kan jämföras med det värde för BAT-AEL, som erhålls vid en tillämpning av respektive intervalls övre värde samt det av domstolen enligt ovan angivna beräkningssättet, vilket värde med 2017

års produktmix blir 0,68 kg/ton och med den nu ansökta produktmixen blir 0,70 kg/ton. Mot bakgrund av det utsläppsvärde för suspenderade ämnen som parterna var överens om vid huvudförhandlingen (4 ton/dygn) samt vad Naturvårdsverket anfört om faktiska utsläpp och rimliga marginaler finner domstolen att begränsningsvärdet ska bestämmas till 0,85 kg suspenderade ämnen per ton produkter.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV425)

Överklagande senast den 2 augusti 2018.

Bodil Svensson

Joen Morales

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Bodil Svensson, ordförande, och tekniska rådet Joen Morales samt de särskilda ledamöterna Roland Löfblad och Ola Broberg.

SVERIGES DOMSTOLAR

ANVISNING FÖR HUR MAN ÖVERKLAGAR - DOM I MÅL DÄR MARK- OCH MILJÖDOMSTOLEN ÄR FÖRSTA INSTANS

Den som vill överklaga mark- och miljödomstolens dom ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen.** Överklagandet prövas av Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt.

Överklagandet ska ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

Har ena parten överklagat domen i rätt tid, får också motparten överklaga domen (s.k. **anslutningsöverklagande**) även om den vanliga tiden för överklagande har gått ut. Överklagandet ska också i detta fall skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen och det måste ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom en vecka** från den i domen angivna sista dagen för överklagande. Om det första överklagandet återkallas eller förfaller kan inte heller anslutningsöverklagandet prövas.

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Mark- och miljööverdomstolen lämnar **prövningstillstånd**. Det görs om:

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står mark- och miljödomstolens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Mark- och miljööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om:

1. den dom som överklagas med angivande av mark- och miljödomstolens namn samt datum för domen och målnummer,
2. den ändring av mark- och miljödomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
3. grunderna (skälen) för överklagandet och i vilket avseende mark- och miljödomstolens domskäl enligt klagandens mening är oriktiga,
4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Har en omständighet eller ett bevis som åberopas i Mark- och miljööverdomstolen inte lagts fram tidigare, ska klaganden förklara anledningen till omständigheten eller beviset inte åberopats i mark- och miljödomstolen. **Skriftliga bevis** som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet. Vill klaganden att det ska hållas ett förnyat förhör eller en förnyad syn på stället, ska han eller hon ange det och skälen till detta. Klaganden ska också ange om han eller hon vill att motparten ska infinna sig personligen vid huvudförhandling i Mark- och miljööverdomstolen.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans/hennes ombud.

Om ni tidigare informerats om att **förenklad delgivning** kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.

Ytterligare upplysningar lämnas av mark- och miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.